

Jombaanoj Tere 1

Jonoj Tere mutuya ano.

Jen-asa-asari

Jonoj uunoj jopagojaoaowaa qaaya ii kotiij
jen laligoro. Uumeleen ejemba anana Anutu
ano Jiisas Kraist yorowo qokotaan nama uunana
somoñgoj aon motoonqo kolooj laligojoj.

Tosianoj qaa qolomolongoya ii ejemba
kokaej kuma soon oñoma laligogi: “Jiisasnoj
Siwe ejagadeej kolooja. Balonoj iwoi kuuya ii
bologa kolooja. Kawaajoj Jiisasnoj baloñ eja
hoñä mende kolooj laligoro.” Qaa kawaajoj
ama tosianoj “Anutu moma laarioj,” jeñ
nanamemej awaa mesaon sisau silemale laligoj
ejemba tosaanj yon kazi ama oñongi ano qezen
injarere laligogi. Qaa señä señä kaañanoj zioz
meñ boliwabotiaajoj Jonoj gejanono qaaya
terenoj kokaej ooñ anota karo, “Jiisasnoj Siwe
ano namo ejaga motoondeej kolooja. Namonoj
gawoñ meme ano momo meme ii iwoi bologa
qaago. Kawaajoj ‘Anutu moma laarioj,’ jeñ
Meria Jiisas mende mesaowoñano alaurunana
oñowo uunanananoj jopagoj awoñña. Uujopa ii
mono kaparañ koma ama aonkeboñña.”

Tere kokawaa bakaya wañña 6 ii kokaej:

Laaligowaa kania ii Jiisas 1:1-4

Asasaga ano pañgamaj uutanonj laaligo 1:5-
2:29

Anutuwaanoj ano Satambaanoj merabora
3:1-24

Uŋa me ome ii mono kaniagara gosiŋ mobu.

^{4:1-6}

Uujopawaa kania ano jenkootoya ^{4:7-21}

Momalaari anana bologa haamo amakeboŋa
^{5:1-21}

Laaligo kotigaa qaaya ii Jiisas Kraist

¹ *Niinoŋ laaligo kotigaa qaaya jemambaajon tere koi oojeŋ. Waladeeŋ laaligowaa qaa Toyanoŋ laligorogo kanageŋ ilawoila kuuya kolooro. Iinoŋ laligoŋ kouma namonoŋ kamaaro ii jaanananoŋ iima boronananoŋ selia oosiriniŋ qaaya jero moma laligonij. ² *Oyanboyaj

laaligowaa Toyanoŋ asugirota nononoŋ ii iima kania naŋgoŋ jeŋ daŋgunu kaanjaŋ nanjoŋ. Laaligo tetegoya qaa iikawaa Toyanoŋ Maŋawo laligoŋ kouma kamaaŋ asuginj nononoti, nononoŋ iikawaa Buŋa qaaya jeŋ asariŋ uugia kuunkejon.

³ Nononoŋ Maŋnana ano Meria Jiisas Kraist yorowo uunana somongoŋ motoonjgo kolooŋ laligojoni. Oŋo kaaŋagadeeŋ uugia nonowo somongoŋ motoonjgo laligowombaajon moma iwoi iima moniŋi, ii jeŋ asariŋ oŋomakejon.

⁴ Korisoronooŋ uunana saa qero laligowombaajon qaa koi neŋaurunawo jeŋ asariŋ oojoŋ. Kiaŋ.

Pombaa asasaganooŋ laaligo

⁵ Buŋa qaa iwaa Meriaanoŋga moma jeŋ asariŋ oŋonjoŋi, ii kokaeŋ: Anutunoŋ asasagaa Toya kolooja ano iwaanoŋ paŋgaman moŋ mende eja. ⁶ “Nononoŋ iwo uunana somongoŋ motoonjgo laligojoni,” kaeŋ jenon

---

* **1:1:** Jon 1.1   * **1:2:** Jon 1.14

jeŋ kileŋ kaiyakananananoŋ kematoukantou ama paŋgamanoŋ laligojoŋi eeŋ, mono qaa qoloŋmololŋgoya jeŋ nanamemenanananoŋ qaa hoŋa mende otaaŋkejoŋ. ⁷ Anutunoŋ asasagaa uutanoŋ laligoro nononoŋ iikawaa so kaiyakanana asasagaa uutanoŋ amakejoŋi eeŋ, mono batunananoŋ uunana somonŋoŋ aoiŋ motoonŋo laligoninŋ Meria Jiisas Kraistwaa sayanoŋ mono siŋgisonŋonana kuuya soŋgbamakeja.

⁸ “Uunanananoŋ siŋgisonŋo mende eja,” kaeŋ jewonagati eeŋ, mono anana tiligoŋ aoniŋ qaa hoŋanoŋ uunanananoŋ mende nanja. Qaago!

⁹ Siŋgisonŋonana jokoloojoŋi eeŋ, iinoŋ mono uuta dindiŋaa so soomoŋgo qaaya pondanŋ otaaŋ siŋgisonŋonana mesaoŋ nanamemenana doogoya kuuya soŋgbamakeja. ¹⁰ “Siŋgisonŋo mende anin,” kaeŋ jewonjati eeŋ, mono qaa Toya uuguniŋ Anutunoŋ qolomoloŋ jeje eja kaŋa kolooro qaayanoŋ uunanananoŋ mende nanja. Kianj.

2

Jiisasnoŋ aworo koipu Tonana kolooja.

¹ Oo kokouruna, oŋonoŋ siŋgisonŋo ambubotiwaajoŋ qaa koi oojeŋ. Ii oojento, moŋnoŋ kileŋ siŋgisonŋo anagati eeŋ, aworo koipu Tonanananoŋ mono eŋ nononja. Jiisas Kraist iinoŋ Maŋaa kosianoŋ laligoŋ qaa kuuya dindiŋagadeenŋ gosiŋ ama nonomakeja. ² Aworo koipu Tonana iinoŋ siŋgisonŋonanaa tawaya kolooŋ koma konjoratiŋ nonono. Ii ananaa

siŋgisoŋgowaajonjadeen qaagoto, mono namononj kuuya ananaa siŋgisoŋgonana ii kaaŋjadeen koma konjoratimambaajoŋ komuro. Kianj.

Teŋkoŋkoŋ ii kaiyaka dindiŋa.

³ Anutuwaa jojopaŋ qaaya teŋ komakebonjati eeŋ, iikaanja kanonj ii moma mujonji, ii saanony uuwoiya qaa moma yagojoŋ.

⁴ Moŋnoŋ “Anutu moma mujen,” jeŋ jojopaŋ qaaya mende teŋ koma otaaŋkeji, iinonj mono qolomoloŋ qaa jeje ejembaga kolooro qaa hoŋjanonj iwaa uutanonj mende eja. ⁵ Qaagoto, moŋnoŋ Anutuwaa qaaya teŋ koma otaaŋkeji, Anutuwaa uujopayanonj mono oŋjanonj iwaa uuta saa qero akadamuyawo laligoja. Iikaanja kanonj Anutuwo qokotaanj motoonjgo laligojonj, ii moma yagojoŋ. ⁶ Moŋnoŋ “Anutuwo qokotaanj laligojen,” jeji, iinonj mono Jiisasnoŋ nanamemeŋa antoŋ, iikawaa so mono otaanj ama meŋ laligowaatiwaa so kolooja. Iikaanj mende ama meŋ laligoro mende sokonja. Kianj.

Uujopa amboŋjatiwaa jojopaŋ qaa gbilia

⁷ *Oo wombo alauruna, niinonj jojopaŋ qaa gbilia qaagoto, jojopaŋ qaa walaga kanakanaiyanonjga eŋ oŋonji, mono ii ooŋ oŋonjen. Jojopaŋ qaa walaga iikawaa Buŋja qaaya ii mono moma laligonj kougi. ⁸ Kileŋ iikawaa jeŋkootoya gbilia ii ooŋ oŋonjen. Paŋgamanonj alimambaajoŋ ano asasagaa hoŋja asariŋ somariiŋkejiwaajoŋ jojopaŋ qaa iikawaa

---

* **2:7:** Jon 13.34

hoṇa mono Anutuwaanoṇ ano ojoonooṇ koloṇ asugin̄ eja.

⁹ Moṇoṇ jetanoṇ “Asasaganoṇ laligojen,” jejato, alia kazi ama muji, iinoṇ mono toroqen̄ paṇgamaṇ uutanooṇ laligoja. ¹⁰ Moṇoṇ alia jopagoṇ muṇkeji, iinoṇ mono asasagaā uutanooṇ pondan̄ laligoro silianooṇ tosaṇaṇ siṇgisoṇgo ambutiwaajon̄ mende kondooṇkeja. ¹¹ Kaento, moṇoṇ alia kazi ama muji, iinoṇ mono umuṇkoṇkoṇaoṇ kemataukantou laligoṇ nanamemeṇa paṇgamaṇ uutanooṇ amakeja. Paṇgamanooṇ jaaya meṇ gooro jinjauṇ ama laligojiwaajon̄ dakanoṇ kembati, ii anō mende moma kotoṇkeja. Qaago.

Anutunoṇ siṇgisoṇgonana qosoloṇgoṇkeja.

¹² Oo meraborauruna, Jiisasnoṇ komuṇ qa somata meṇ laligojiwaajon̄ ama Anutunoṇ oṇoo siṇgisoṇgogia mesaōṇ qosoloṇgodabororo. Iikawaajon̄ qaa koi ooṇ oṇonjeṇ. ¹³ Oo maṇuruna, moronoṇ kanakanaiyanon̄ga laligoṇ kouji, oṇo ii moma muṇ laligoṇ kougi. Kawaajon̄ qaa koi ooṇ oṇonjeṇ. Oo gbaworouruna, oṇo kileṇaa Toya haamo ama muṇ laligojuti, iikawaajon̄ qaa koi ooṇ oṇonjeṇ. Meraborauruna, oṇo Maṇnanaa kania moma kotoṇ laligojuti, iikawaajon̄ qaa koi ooṇ oṇonjeṇ.

¹⁴ Maṇuruna, moronoṇ kanakanaiyanon̄ga laligoṇ kouji, oṇo ii moma muṇ laligoṇ kougita kouju. Kawaajon̄ qaa koi oowe ojoonooṇ kaja. Eja gbaworouruna, oṇo Anutuwaanoṇ Buṇa qaa uugianoṇ aŋgi kотiŋ nano esuṇmumugiawo

koloon kileŋaa Toya haamo ama muŋ laligoju. Kawaajoŋ qaa koi oowe oŋoonoŋ kaja. Kianj.

Balombaa nanamemeŋ bologa mono yakariwu.

15 Oŋo balombaa nanamemeŋ bologa ano iwoi kuuya iikanooŋ ejii, iikawaajoŋ mende naŋ oŋomba. Moŋnoŋ uutanoŋ balombaa nanamemembajooŋ naŋ muji eeŋ, Maŋnanaa uujoŋpayanoŋ mono iwaa uutanoŋ mende nanja.

16 Balombaa nanamemeŋ ii kokaen: Ejembanooŋ sele busugiaa siinjiaa kombombaŋa bologa otaaŋkeju. Iwoi jaagianoŋ iima iimasiin ama koposoŋgoŋkeju ano balombaa laaligogiaajoŋ biririgoŋ terereen selegia meŋ umakeju. Ii ano uugere tosaanja ii Maŋaanoŋga mende kaŋkeja. Qaago! Ii balombaa nanamemeŋ bologa kolojoa.

17 Balombaa nanamemenoŋ gorooŋ qewaa ano iikawaan siinjia bologa bologa ii kaŋagadeeŋ gorooŋ qewuto, moŋnoŋ Anutuwaa uusiinjia teŋ koma otaaŋkeji, iinoŋ mono boŋ qeŋ kamban tetegoya qaa kotiŋ laligoŋ ubaa. Kianj.

Kraistwaa tuarenjeŋjuruta ii mono asugiju.

18 Oo kokouruna, Kraistwaa kitia* nama tuarenjeŋ ama mubaati, iinoŋ kamban tetegoyaŋoŋ asugiwaati, kaeŋ jegi momakeju. Qaa iikawaan so kamban kokaamba Kraistwaa tuarenjeŋjuruta mamaganoŋ mono asuginj nanju. Qaa iikawaan hoŋa kaeŋ kolorotiwaajoŋ ama kambar tetegoyaan uutanoŋ kouma laligojoŋ, iikaan mojoŋ. Iikawaan aiweseya kaeŋ. **19** Tuarenjen

---

* **2:18:** Kraistwaa tuarenjeŋa ii Antikraist. Griik qaa anti, iikawaan kania ii woi. Iinoŋ Kraistwaa kitia nanja ano Kraist tuarenjeŋ ama muŋkeja.

ejemba iyonononananaa tuujnondeej laligoj nonomesaoj kenji. Uugia nonowo selesel somonjogn momalaari kanageso batunananon tondu laligoj boratigi. Ananaanoj kanageso hoja koloowuyagati eeñ, mono ananawo pondaj qokotaagi motooj laligowonaga. Nonomesaoj sigenjsigej nanjuti, sili iikanonj mono kaniagia kokaej qendeema nonono iima mojon: Iyonononoga mojnoj nonowo ojanonj motooingo mende kolooj laligoro.

20 Yojononj sigenjsigej nanjuto, Kraistnoj Unjaya Toroya ojoo uugianonj maaro bedu mej inaan ojono kuuya ojonoj qaa hoja moma kotoj laligoju. **21** Ojonoj qaa hoja mende moma kotowubotiwaajonj ama qaa koi mende ooj ojonjej. Kawaajoj qaagoto, ojo qaa hoja moma kotoju ano qaa hojanonj qaa qolojmolonjgoya moj kondoomambaajonj amamaaŋkeja. Kawaajoj qaa koi ooj ojonjej.

22 Jiisasnoj Hamoqeqe Toya Kraist koloojato, moj moronoj qaa ii qakoonji, iinoj aŋgomokoloj ejembaga kolooja. Iinonj Kraistwaa kitia nama tuarenjenj ama muj Mañ ano Meria ii motooj qakooma oromakeja. **23** Mojnoj Mambaa Meria qakoomakeji, iinoj Mañ qaa eeñ laligoja. Mojnoj Meria jokoloonkeji, iinoj mono Mañ kaanagadeej mokoloonj iwo laligoja.

24 Ojo Buña qaa kanakanaiyanonja moma kougit, ii uugianonj kотиј nambaatiwaajonj galengia mej aowu. Buña qaa moma kougit, iikanonj uugianonj nambaati eeñ, ojonoj kaanagadeej mono boj qeñ Mañ ano Meria

yorowo qokotaanq nambu. ²⁵ Kraistnoj soomoñgo qaa kokaen nononota ej, “Niwo nambuti een, mono laaligo oyanþoyañawo oñombe tetegoya qaa kotiñ laligowuya.”

²⁶ Tosianoj batogoj jinjauj meñ oñomakejuti, niinoj iyonjoojoj ama qaa ii ooj oñonjeñ. ²⁷ Tosianoj jinjauj amakejuto, Kraistnoj Uña Toroya oñoo uugianoj maaro bedu meñ inaanq oñomakeja. Uña Toroya iinoj uugianoj boj nano mende looriwuti een, oñonoj mono boi mombaajoj mende amamaawuya. Ii kokaembaajon: Iwaa Uña Toroyanoj mono nanamemeñ awagaa qaa kuuya kuma oñomakebaa. Bedu meñ inaanq oñomakeji, ii iwoi qoloñmolonjgoya moj qaagoto, momo qaa hoñä kuma oñonotiwaa so mono qaaya kuuya teñ koma Kraistwo pondaj qokotaanq nambu.

²⁸ Oo kokouruna, ojo mono Kraistwo koronsonj qokotaanq nambu. Iwo nama laligonij mombo asugiwaati, kambañ iikanoj mende konjoma nonono gamu qaganoj mende kokomomola meñ kemboñato, saanoj iwaa jaanoj awasañkaka qaganoj saitingej namboñä. ²⁹ Kraistnoj solajä kolooji, oñonoj qaa ii moma kotojuti een, mono qaa koi kaañgadeej saanoj moma asariwu: Ejemba kuuyanoj nanamemeñ solajä amakejuti, iyonjonoj mono kaañgadeej Anutuwaanongä kolooj iwaa meraboraañä kolooju. Kianj.

3

Anana Anutuwaanonojä kolooj meraboraañä

koloojonj.

¹*Mobu! Siwe Mañnananooj nonoojoj “Neenaa meraboraana,” kaeñ nonooma iikanooj uujopaya somata qendeema nonomakeja. Anana ojanooj Anutuwaa meraboraajaa kolojoj. Ii koloojojiaajoj baloñ ejembañoj kanianana mende moma kotoñ laligoju. Anutuwaa kania mende moma kotojutiwaajoj ananaa kaniananaajoj kaañagadeej kokobimbiñ ama laligoju. ²Oo wombo alauruna, kambaj kokaamba anana Anutuwaa meraboraajaa koloonj laligojoj. Kaeñ laligonj kanageñ nomaenj koloonj laligowonjati, ii asuganoj mende asugija. Qaa motoonjgo mojonji, ii kokaeñ: Iinoñ mombo asuganoj asugiro kaitania hoñja jaanananooj iibonjati, kambaj iikanondeej mono letoma ii kaañaa koloowonjaa. ³Daeñ yoñonoj Kraistwaajoj jejeromoñromoñ iikañamañ ama muñ laligojuti, iinoñ mono ii koma konjoratinj ojono iwaa taní kaañaa soraaya koloonj laligowu.

⁴ Daeñ yoñonoj siñgisonjgo amakejuti, iyonoñonoj mono kana qaa qeñ waleemakeju. Siñgisonjgo ii jeulalañ nanamemeñga. ⁵*Kraist añoo siñgisonjgoya qaa iinoñ mono ananaa siñgisonjgonana koma konjoratimambaajoj kamañañ asugiroti, ii moju. ⁶Daeñ yoñonoj Kraistwo boñ qeñ nanjuti, iyonoñonoj siñgisonjgo mende ama laligoju. Moñnoj siñgisonjgo toroqej amakeji, iinoñ Jiisas mende iima kania mende moma kotoñ laligoja. Kianj.

---

* 3:1: Jon 1.12   * 3:5: Jon 1.29

7 Oo kokouruna, moñnoñ jinjauñ meñ oñombabotiañajon mono galengia meñ aøj laligowu. Kraistnoñ solaña koloojiwaa so moñnoñ nanamemeñ solaña tororo otaañkeji, iinoñ solaña kolooja. **8** Kileñaa Toyanoñ kanakanaiyanonja singisongo ama kouma laligoja. Kawaa so daeñ yoñonoñ singisongo amakejuti, iyoyonoñ mono Kileñaa Toyaa buñaga kolooju. Anutuwaa Merianon mono iwaa gawoñja kisiyaen memambaajoñ kamañ asugiro.

9 Daeñ yoñonoñ Anutuwaanonoñ koloogiti, iyoyoononja moñnoñ laaligo qaita mombaa uutanooñ ejiwaañajon ama singisongo mende toroqen amakeja. Kolokoloo doñgoga kolooñ laligojiwaañajon ama singisongo toroqen amambaajoñ amamañkeja. **10** Daeñ yoñonoñ Anutuwaa meraboraañja kolooñ daeñ yoñonoñ Kilegaa Toyaa meraboraañja koloojuti, ii kokaen gosiñ moma asariwoja: Moñnoñ nanamemeñ solaña mende otaañkeji, iinoñ Anutuwaa buñä mende kolooja. Kaanjideej moñnoñ alauruta mende jopagoñ oñomakeji, iinoñ Anutuwaa buñä mende kolooja. Iikawaa aiweseya kaeñ.

Oño mono jopagoñ aøj laligowu.

11 *Buñä qaawaa kota kanakanaiyanonja moma kouma laligojoni, iikawaa jojopañ qaaya ii kokaen: Anana mono uunoñ jopagoñ aøj laligowona. **12** *Kein (Kain) iinoñ Kilegaa Toyaa buñä laligoñ koga qero komuro. Anana mono ii

---

* **3:11:** Jon 13.34   * **3:12:** Jen 4.8

kaaŋa koloŋa laligowombo. Iinoŋ kokaembajon
koga qero: Aŋaa nanamemeŋanɔŋ bologa
kolooroto, kogaanɔŋ ii solaŋa kolooro. Mono
iikawaajonq aqero.

¹³ Oo uumeleenj alauruna, baloŋ ejembanonj
kazi ama oŋombuti eeq, iikawaajonj mono mende
waliŋgowu. ¹⁴ *Anana uumeleenj alaurunana
jopagoŋ oŋomakejoŋiwaqojonj ama qaa koi moma
asarijonj: Anana koomu kotigaa jawoya waleema
laaligo kotiganonj keuma laligojoŋ. Moŋnoŋ uu-
jopa mende amakeji, iinoŋ mono toroqeŋ koomu
kotigaa uutanoŋ nambaa. ¹⁵ Ejemba alauru-
gia kazi ama oŋomakejuti, ii kuuyanoŋ mono
koomuya uŋu-uŋu ejembaga kolooju. Laaligo
kotiga ii uŋu-uŋu ejemba kaaŋa mombaa uu-
tanonj mende ejii, ii saanoŋ moma yagoju.

¹⁶ Jiisas Kraistnoŋ laaligoya ananaajonj ama
qeleeema mesaonj jopagoŋ aoaowaa kania kaen
qendeema nonono iima moma kotojonj. Anana
mono kaaŋiaideenj laaligonana uumeleenj alau-
runana yoŋoojoŋ ama qeleeema mesaoniŋ sokom-
baa. ¹⁷ Moŋnoŋ balombaa ilawoilaya soy-
anoŋ meŋ laligoro alianoŋ iwoiwaajonj amamaaŋ
memeqemeaŋ ano ijato, kileŋ bone koloonj uuta
somoŋgoji eeq, Anutuwaa uujoŋayanoŋ mono
iwaa uutanoŋ nomaenj enaga? ¹⁸ Oo kokou-
runa, jopagoŋ aoao ii je buu susunanandanondeŋ
tiwirigoŋ jenkebomboto, ii mono nanameme-
nananoŋ qaa hoŋa otaaq ama laligowoŋa.

*Mono Anutuwaa jaasewaŋanɔŋ saitiŋgeŋ nam-
boŋa.*

---

* ^{3:14:} Jon 5.24

19 Anana qaa hojaa bujaga kolojoj me qaago? Koloojoj eej, mono saanoj uunana bonjoj kono Anutuwaa jaasewaŋjanooj awasaŋkaka namboŋja. Qaa ii anana gosiŋ aŋ kokaen moma kotowoŋja: **20** Uunananooj iwoi bologaajoj ama jeŋ nononji eej, nono qaa koi saanoj moma yagojoj: Anutunoj gosigosi Tonana koloŋ qaanana dindiŋagadeen gosiwaa. Anutuwaa roromoŋgoyanoj mono ananaa roromoŋgonanu uuguŋ uuta kolooro qaa kuuya saanoj modaboroja. Kawaajoj mono saanoj uunana bonjoj kono laligowoŋja.

21 Oo wombo alauruna, uunananooj mende jeŋ nononji eej, anana mono saanoj Anutuwaa jaasewaŋjanooj awasaŋkaka kolooŋ saitiŋgeŋ namboŋja. **22** Anana Anutuwaanoj jojopaŋ qaa teŋ koniŋ nanamemenana ii iiro sokomakejiwaa so ama meŋ laligoŋkejoŋi eej, iwoi mombaajoŋ qama kooliŋ qisiŋ muboŋati, ii mono nonono buŋa qeŋ awoŋja.

23 *Anutuwaanoj jojopaŋ qaa woi ii kokaen: Anana mono Meria Jiisas Kraistwaa qata meŋ moma laariŋ uunana meleemboŋja ano jojopaŋ qaa jeŋ kotoŋ nononotiwaa so jopagoŋ aŋ laligowoŋja. Kaŋ mende ama laligowonagati, ii Anutuwaa jaanoj mende sokonaga. **24** Daŋ yoŋonoj Anutuwaanoj jojopaŋ qaa teŋ komakejuti, iyoŋonoj mono Anutuwo qokotaŋ laligogi Anutunoj yoŋowo rapiŋgoŋ nanja. Iinoŋ ananawo rapiŋgoŋ nanji, ii Ūŋaya Toroya nonono

---

* **3:23:** Jon 13.34; 15.12, 17

uunanananoŋ saŋe nunuŋ laligojiwaajoŋ moma ko-tojoŋ. Kianŋ.

4

Uŋa me ome ii mono kaniagara gosiŋ mobu.

¹ Oo wombo alauruna, gejatootoo ejemba takapolakaya mamagananoŋ gomaŋ so liliŋoŋ laligojutiwaajoŋ qaa kuuya ii uulaŋawo mende meŋ moma laariwu. Anutuwaa Uŋanor me ome moŋnoŋ sololooro qaa jeji, ii mono wala aŋgoteterenoŋ ama gosiwu. ² Anutuwaa Uŋayaas kania ii mono kokaen gosiŋ mokoloowu, “Jiisas Kraistnoŋ kamaan sele busuwo koloŋ laligoro,” daeŋ yoŋonoŋ qaa ii jeŋ asuginkejuti, iyoŋonoŋ kuuya Anutuwaa buŋa koloju. ³ Moŋnoŋ Jiisaswaa kania kaeŋ mende jeŋ asuginkeji, iinŋ Anutuwaa buŋa mende kolooja. Kraist tuarenjeŋ Toyaa omeyanoŋ mono iwaa uuta sololooro qaa jeŋkeja. Moŋnoŋ asugin Kraistwaa kitia nama tuarenjeŋ ama mubaa,* qaa kaeŋ iŋijogiti, iinŋ mono kamban kokaamba namonoŋ asugija.

⁴ Oo kokouruna, oŋo Anutuwaa buŋa koloogi Uŋa Toroyanoŋ uugianon nama namowaa omejiilaŋa ii uŋuuguŋ haamo ama oŋomakeja. Kawaajoŋ gejatootoo ejemba takapolakaya ii saanoŋ haamo ama oŋoma laligowutiwa so koloju. ⁵ Yoŋonoŋ balombaa buŋa koloogi namowaa omeyanoŋ sololoŋ oŋomakeju. Kawaajoŋ balombaa nanamemeŋa otaaŋ qaa

---

* **4:3:** Kraistwaa tuarenjeŋ toyaa ii Antikraist. Griik qaa anti, iikawaa kania woi. Iinŋ Kraistwaa kitia nanja ano Kraist hoŋa tuarenjeŋ ama muŋkeja.

jegi uumeleembaa gadokopa ejemba yononon
qaagiaajon geja ama momakeju.

6 Anana Anutuwaa buŋa kolooniŋ Uŋa Toroyanoŋ sololooŋ nonomakeja. Anutu moma mu-juti, iyononon ananaa qaa jeniŋ iikawaajoŋ geja qeŋ momakeju. Anutuwaa buŋa mende koloo-juti, iyononon anana qaa jeniŋ iikawaajoŋ geja mende ama momakeju. Qaa hoŋaa Uŋaya ano aŋgomokolombaa omeya yoroo kanagara ii mono iikaet gosiŋ moma kotoŋkeboŋ. Kiaŋ.

Anutunoŋ uujopawaa kania kolooja.

7 Oo wombo alauruna, Anutunoŋ jopagoŋ aoaowaa wanjaleya kolooja. (Kawaajoŋ uujoŋa ii apu jaayaan eŋ koumakeja.) Kawaajoŋ anana mono jopagoŋ aŋ laligoŋoŋa. Kaeŋ ama laligoŋi, kuuya anana Anutu moma muŋ iwaanoŋga kolokoloo doŋgoga kolooŋ laligoŋoŋ.

8 Anutunoŋ uujoŋa kondokondoo Toya kolooja. Iikaan koloojiwaajoŋ moŋnoŋ ejemba mende jopagoŋ oŋomakeji, iinoŋ Anutu mende moma muŋ tompiŋ laligoja. **9** Anutunoŋ uujoŋa batunananoŋ asuganoŋ kokaeŋ qendeema nonono: Iinoŋ Meria motoonŋo ii nemuŋ koma nonono kotiŋ laligoŋatiwaajoŋ ama wasiro namonoŋ kamaaro. **10** Anana Anutu jopagoŋ muŋ iikanooŋ uujoŋa mende kondooniŋ kolooro, uujoŋa kania ii kokaeŋ: Anutunoŋ wala jopagoŋ nonoma siŋgiŋgonanā koma konjoratimambaajoŋ Meria wasiro ananaanooŋ kamaaro.

11 Oo kokouruna, Anutunoŋ kaeŋ honoŋa qaa jopagoŋ nononotiwaajoŋ ama anana mono

kaaniadeeñ uunanananoñ jopagoñ aonkeboña. Uujopa mende ama aoniñ mende totoon sokonja. **12***Moñnoñ Anutu kambaj moñnoñ mende iiroto, jopagoñ aon laligojoñ eej, Anutunoñ mono uunanananoñ leiñgoñ nano uujopayananoñ uunana saa qero akadamunanawo koloon laligojoñ.

13 Anana Anutuwo qokotañ laligonij iinoñ uunanananoñ leiñgoñ nanji, ii Uñaya Toroya nononotiwajon ama moma kotoñ uuwoi mende amakejon. **14** Mañjanooñ Meria gomañja gomañja ananaa Hamoqeqe Tonana koloowaatiwaajoñ wasiro kamaaro. Nononoñ ii iima moma nañgoñ jeñkejon. **15** Moñnoñ “Jiisas Anutuwaa Meria kolooja,” jeñ asuginqeji, Anutunoñ mono iwaa uutanooñ leiñgoñ nano iinoñ Anutuwo qokotañ laligoja.

16 Anutunoñ uutanooñ jopagoñ nonomakeji, nono iikawaa kania moma kotoñ iikanooñ moma laarinkejon. Anutunoñ uujopawaa Toya koloja. Kaanja koloojiwaajoñ moñnoñ ejemba jopagoñ oñoma laligoji, iinoñ mono Anutuwo qokotañ nano Anutunoñ iwaa uutanooñ leiñgoñ laligoja.

17 Kaañ laligonij Anutuwaa uujopayananoñ goongoñ kalañ koma nonoma uunana saa qero akadamunanawo laligojoñ. Kraistnoñ namonooñ tatawaga laligoroti, anana taní kaanja laligojon. Iikaanja laligojoñiwaajoñ ama Anutuwaa jenteego kambaj somatanoñ Kraistwaa jaanoñ keuma iikanooñ awasañkaka koloon saitiñgeñ namboña.

18 Anutunoñ jopagoñ nonono nama eej tooñ toroko mobombo. Singisongo ejemba Anutunoñ singisonjogogiaa ironja meleema

* **4:12:** Jon 1.18

oñombabotiaajon toroko momakejuto, Anutuwaa uujopayanon uunana saa qeji eeñ, iikanon mono toroonana kuuya yakaridaboronkeja. Kawaajon moñnoj toroko momakeji, iinoj jopagoj nonomakejiwaa kania ii tororo mende modaboroja.

19 Iinoj wala jopagoj nononotiwaajoj ama anana uujopa amakejon. **20** Moñnoj “Anutu jopagojen,” jejato, alia kazi ama muñkeji, iinoj mono ejemba qolomolongoya kolooja. Iikawaa kania ii kokaen: Alia iima kileñ mende jopagoj muji eeñ, iinoj Anutu mende iima ii mono nomaen jopagoj munaga? **21** Moñnoj Anutu jopagoj muñkeji, iinoj mono alauruta kaañagadeej jopagoj oñoma laligowa. Anutunoj uujopawaa jojopañ qaaya kaeñ anota eja. Kiañ.

5

Uumeleen ejemba anana haamo amakeboña.

1 Daeñ yononoj Jiisas moma laariñ “Hamoqueqe Tonanaga kolooja,” jeñkejuti, ii kuuyanoj mono Anutuaanongan kolokoloo dongoga koloon laligoju. Daeñ yononoj Mañsa jopagoñkejuti, ii kuuyanoj mono iwaa Meria kaañagadeej jopagoj muñkeju. **2** “Anutuwaa meraboraañ jopagoj oñonjoñ,” jeniñ qaa iikawaa hoñja ii anana kokaembaaajoj gosiñ aon mojon: Anutu jopagoj muñ jojopañ qaaya teñ koma otaañkejonji eeñ, mono Anutuwaa meraboraañ kaañagadeej jopagoj oñomakeboña. Iikawaa

aiweseya ii kaeñ. ³*Anutu jopagoñ muboñatiwaā hoñā ii qaa teñkoñkoñ. Anutuwaanoñ jojopañ qaa otaaniñ sokonja. Jojopañ qaaya teñ koniñ lombotawo mende koloowaa.

⁴ Anutuwaanoñga kolokoloo doñgoga kolooniñi, anana kuuyanoñ saanøñ iwaājeta teñ koma balombaa nanamemeñ bologa haamo amakeboña. Anutunoñ momalaari nonono iikawaa qaganoñ qama kooliniñ Anutunoñ balombaa nanamemeñ bologa ii qeñ yakariro kamaadabororota laligojoñ. Haamo amboñatiwaā kania morota moñ mende eja. ⁵Anana haamo mende ambonagati eeñ, daeñ yoñonoñ ii ambuyaga? Jiisas Anutuwaa Meria kolooji, moñnoñ ii moma laariñ mono balombaa nanamemeñ bologa haamo amakebaa. Kiañ.

Anutunoñ Meriaa qaa kokaeñ nañgoñ jero:

⁶ Jiisas Kraist Anutuwaa Meria kolooji, ii no-maeñ mojoñ? Jiisasnoñ apunoñ kemero Jonoñ oomulu meñ muro Anutunoñ kamban iikanøñ qaa ii jero mogi ano kanageñ saya molaamambaajoñ ano iikanøñ qa aro moñ Siwenoñga kolooro mogi. Qaa apunoñ indiñ motoonøgo kolooroti, iikayadeen qagø. Siwe Toyanoñ qaa nañgoñ jeroti, iikawaa aiweseya ii apu ano sa, woi ii. Toroqen Uñā Toroyanoñ qaa ii jenkeja. Iinoñ qaa hoñā Toya koloojiwaajoñ ama qolongomambaajoñ amamaañkeja.

⁷ Nañgonaoñgo qaa karooñ ii kaeñ moniñā eja.

⁸Qaa karooñ iikawaa aiweseya ii Uñā, apu ano sa. Qaagia ii ororøñ asuganoñ moniñ sokondaboroja.

---

* **5:3:** Jon 14.15

9 Qaa jakeyanon̄ kouma nañgonan̄go amakejuti, ii saanoñ moma añalij añgoñ komakejonto, Anutuwaa nañgonan̄go qaayanon̄ mono ejemba qaanana uuguñ powowon̄ kotakota kolooja. Anutunoñ Meriaajon̄ “Neenaa Meranaga,” qama kania kaeñ asuganon̄ nañgoñ jero. Kawaajon̄ qaa ii gema qewombo.

10 Moñnoñ Anutuwaa Meria moma laariñkeji, nañgonan̄go qaa Toyanoñ mono añj iwaña uutanon̄ laligoro iwaña kania saanoñ moma yagonkeja. Moñnoñ Anutu mende moma laariñkeji, iinoñ mono nañgonan̄go qaa Toya aña meñ kamaañ aon̄ eja qolomolongoya koloonkeja. Anutunoñ qaa kota Meriaajon̄ nañgoñ jeroti, iinoñ qaa ii mende moma laarijiiwaajon̄ mono Anutu iyañja gema qeñ muñkeja. **11** *Anutunoñ qaaya kokaeñ nañgoñ jero, “Niinoñ laaligo kombombaňa oñomambaaajoñ jeweti, neenaa Merananoñ mono laaligo kombombaňa iikawaa kondomondoo Toya kolooja.” **12** Iwaña Meriawo qokotañ laligoji, iinoñ laaligo kombombaňa buñja qeñ aon̄ laligoja. Anutuwaa Meriawo mende qokotañ laligoji, iinoñ laaligo kombombaňa mende buñja qeñ aon̄ laligoja. Kianj.

Laaligo kotigaa kania

13 Uugia meleema Anutu Meriaa qata ii moma laariñkejuti, niinoñ tere koi oñoojoñ oojen. Laaligo kotigaa buñja koloojuti, oñonoñ iikawaa

---

* **5:11:** Jon 3.36

kania tororo moma kotowutiwaajoŋ ama koi oo-jeŋ. ¹⁴ Anana saanoŋ awasaŋkaka kolooŋ Anutuwaa kosianooŋ kema qama kooliŋ nama kokaen moma yagoŋkejoŋ: Naa iwoiwaajoŋ iwaa uusiŋja otaaŋ qama kooliŋ muboŋati, iinoŋ mono qa-makoolinana ii mobaa. ¹⁵ Ii me ii kawaajoŋ qama kooliniŋ qamakoolinana mobaatiwaajoŋ mojonj eej, mono qaa koi kaanagadeeŋ moma kotojoŋ: Naa iwoiwaajoŋ qama kooliŋ mujonj, ii kuuya mono ananaa buŋananaga koloowaa.

¹⁶ Moŋnoŋ alia iiro siŋgisoŋgo ano iikanoo koomu kotigaa buŋa mende koloowaati, iinoŋ mono alia iwaajoŋ Anutu qama kooliro hamo qeŋ muro laaligo kotiganoŋ keubaa. Siŋgisoŋgo Anutunoŋ mesaowaatiwaa so aŋiti, qaa koi mono iyooŋoojoŋ jejeŋ. Tosianoŋ siŋgisoŋgo aŋgi iikanoo koomu kotigaa buŋa koloowuti, iyooŋoojoŋ qama kooliutiwaajoŋ ii mende jejen. Qaago. ¹⁷ Nanamemeŋ bologa kuuya ii siŋgisoŋgo kolooja. Koposo tosaanja aniaŋ iikanoo koomu kotigaa buŋa mende koloowoŋa. Kiaŋ.

Uumeleej ejemba anana Anutuwo qokotaaj nanjoŋ.

¹⁸ Daeŋ yoŋonoŋ Anutuwaanonoŋga kolokoloo doŋgoga koloogiti, iyooŋoonoŋga moŋnoŋ siŋgisoŋgo mende toroqeŋ amakeji, ii mojoŋ. Anutuwaanonoŋga kolokoloo doŋgoga koloŋ laligoji, iinoŋ mono iyanja galeŋ meŋ aoro Kileŋaa Toyanoŋ ii mende qelanjiŋ mewaa.

¹⁹ Anana qaa koi mojoŋ: Anana Anutuwaa buŋa koloojonto, gomaŋ so yoŋonoŋ uugia mende

meleema Kilegaa Toyaa ku-usuŋ baatanooŋ lali-gogi galen̄ koma oŋomakeja.

²⁰ Qaa koi kaarjagadeeŋ mojoŋ: Moronoŋ eja hoŋa toon̄ kolooji, anono ii moma mubombaajooŋ Anutunooŋ Meria wasiro kamaan̄ moma-asa-asari nonono. Moronoŋ eja hoŋa toon̄ kolooji, anana iwo qokotaan̄ motooŋgo koloon̄ laligojoŋ. Eja hoŋa toon̄ ii Anutuwaa Meria Jiisas Kraist. Iinoŋ Anutu hoŋabon̄a ano laaligo kotigaa kondomon-doo Toya kolooja.

²¹ Oo kokouruna, tando lopioŋ ano beŋ qoloŋmolon̄goya tosianooŋ kokosiin̄ qelanjiŋ oŋombubotiwaaŋ mon̄ oŋoan̄gia galen̄ meŋ aon̄ laligowu. Kian̄.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomonongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47